

Treball de fi de grau

Títol

'Bassals de tradició'

Autor/a

Elvira Feliu Coma

Tutor/a

Joana Gallego Ayala

Departament	Departament de Mitjans, Comunicació i Cultura
Grau	Periodisme
Tipus de TFG	Projecte
Data	01/05/2017

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Bassals de tradició

Català:

Castellà: Charcos de tradición

Anglès: Puddles of tradition

Autor/a: Elvira Feliu Coma

Tutor/a: Joana Gallego Ayala

Curs: 2016/17 **Grau:** Periodisme

Paraules clau (mínim 3)

Català: tauromàquia, narració, opinions

Castellà: tauromaquia, narración, opiniones

Anglès: bullfighting, story, opinions

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català: 'Bassals de tradició' és un reportatge periodístic narratiu que neix de la necessitat d'escoltar i entendre les diverses opinions que existeixen a Espanya sobre una tradició i una pràctica encara vigent que projecta el país arreu del món i que cada vegada causa més polèmica: la tauromàquia. El relat parteix de la vivència i la subjectivitat de l'autora, i combina les seves pròpies emocions i pensaments amb les diferents maneres de viure i d'interpretar la tauromàquia gràcies a la mirada de diverses fonts personals.

Castellà: 'Bassals de tradició' es un reportaje periodístico narrativo que nace de la necesidad de escuchar y entender las distintas opiniones que existen en España sobre una tradición y una práctica aún vigente que proyecta el país alrededor del mundo y que cada vez causa más polémica: la tauromaquia. El relato parte de la vivencia y la subjetividad de la autora, y combina sus propias emociones y pensamientos con las diferentes formas de vivir y de interpretar la tauromaquia gracias a la mirada de distintas fuentes personales.

Anglès: 'Puddles of tradition' is a narrative report born of the need to listen and understand the diverse opinions that exist in Spain on bullfighting (tauromaquia). The story is based on the author's experience and subjectivity. Therefore, she combines her own thoughts and emotions with different ways of living and interpreting bullfighting through different people's eyes.

Índex

• Introducció	- 5 -
- Resum	- 5 -
- Objectius	- 6 -
- Estil i redacció	- 6 -
- Metodologia i temporització	- 7 -
- Entrevistes	- 8 -
- Limitacions	- 8 -
• Reportatge: <i>'Bassals de tradició'</i>	- 10 -
- Tercio de varas	- 11 -
- Tercio de banderillas	- 23 -
- Tercio de muerte	- 32 -
• Bibliografia	- 40 -

Introducció

- **Resum**

'*Bassals de tradició*' és un reportatge periodístic narratiu que neix de la necessitat d'escoltar i entendre les diverses opinions que existeixen a Espanya sobre una tradició i una pràctica encara vigent que projecta el país arreu del món i que cada vegada causa més polèmica: la tauromàquia.

La perspectiva de la narració és absolutament subjectiva i l'autora manifesta el seu rebuig i els seus prejudicis envers les festivitats taurines des d'un principi. El propi títol ja és una metàfora que parla de bassals fent referència a la sang que vessa l'animal sobre l'arena i tota l'estètica del reportatge està marcada amb taques de pintura vermella que volen fer pensar en la sang.

Tot i aquesta mirada subjectiva contrària a la tauromàquia, la voluntat del reportatge és mostrar i comprendre les maneres de viure aquesta tradició dins d'un mateix país i, alhora, buscar una explicació als sentiments, les emocions i les passions que desperta la tauromàquia. Així doncs, des del desacord amb aquesta pràctica, es procura entendre els arguments taurins, comprendre per què una persona pot emocionar-se veient com es *toreja* i com mor un toro en una plaça, i fins i tot buscar-hi una justificació. Per aconseguir-ho, també s'ofereix informació experta sobre els orígens de la tauromàquia però sobretot sobre els processos psicològics, històrics i evolutius que condicionen el comportament humà.

El reportatge parteix d'una vivència que resulta parcialment frustrada. L'autora procura assistir per primera vegada a una corrida de toros amb l'objectiu de plasmar la seva reacció, els seus pensaments i la seva pròpia història com a assistent. Després del desplaçament fora de Catalunya (a causa de la prohibició de les festivitats taurines dins de la comunitat autònoma catalana), la corrida de toros és suspesa i, per treure profit del viatge, es realitza una visita a la plaça de toros de Requena i una entrevista amb un dels organitzadors de l'esdeveniment.

Així doncs, l'escrit no explica l'assistència a una corrida de toros sinó el contacte amb el món i la mirada taurina, una realitat desconeguda i profundament allunyada per l'autora. La narració de la vivència en primera persona i de les emocions experimentades un dia de febrer són combinades amb les veus dels diversos testimonis i la informació obtingudes per l'autora al llarg de tot el període de realització del treball.

- **Objectius**

- Mostrar les diverses opinions sobre la tauromàquia dins d'Espanya
- Comprendre el comportament i els sentiments de les persones favorables a la tauromàquia
- Informar sobre l'origen de la tauromàquia i el procés evolutiu dels humans relacionat amb les pràctiques violentes i cruels
- Oferir una narració literària interessant
- Criticar aquesta pràctica i despertar l'esperit crític del lector

- **Estil i redacció**

El reportatge té un estil narratiu que fon la informació periodística amb la literatura. D'aquesta manera, els fets que s'expliquen procuren tenir un fil narratiu interessant i atractiu que pugui confondre's amb la ficció. Potenciant aquesta voluntat literària, i tot i que el títol i el subtítol de la primera part del reportatge ja ofereixen pinzellades sobre el contingut del text, la narració s'inicia sense explicar al lector què passa, on condueix aquell trajecte i d'on prové un malestar que s'intenta descriure de manera molt minuciosa, procurant que la persona que llegeix el text senti que pràcticament es troba assegut dins del mateix cotxe que l'autora i que, d'alguna manera, l'acompanya en el viatge.

El reportatge es divideix en tres parts que coincideixen amb els tres temps que estructuraven una corrida de toros: el *tercio de varas*, el *tercio de banderillas* i el *tercio de muerte*. En cada temps a la plaça de toros incrementa la intensitat i la violència de l'espectacle, de manera que es procura que les tres parts de la narració s'intensifiquin, coincidint amb el

trajecte i l'abans de la trobada, el primer contacte i les primeres ferides, i finalment el cara a cara amb el món de la tauromàquia.

- **Metodologia i temporització**

El relat s'ha construït d'una manera coherent, partint de la documentació i l'obtenció d'informació prèvia per poder contextualitzar el reportatge, assistint a la festivitat taurina, entrevistant les diverses fonts personals, redactant l'escrit i revisant-lo amb constància, finalment, dissenyant l'estètica final del reportatge.

Temporització	Resum	Tasca
Octubre	Decisió	Reunió i converses amb la tutora per decidir l'enfocament del treball, el tipus de projecte i el tractament del tema.
Novembre	Proposta	Entrega de la proposta definitiva del treball de final de grau.
Desembre - Febrer	Documentació	Procés de documentació per contextualitzar el reportatge: visualització de diversos programes de televisió, visualització de documentals i lectura d'informació sobre la tauromàquia.
Febrer	Vivència	Assistència a la plaça de toros de Requena i entrevista amb membre de l'organització.
Març - Maig	Entrevistes i redacció	Entrevistes amb les diverses fonts personals i redacció del reportatge.
Maig	Disseny	Disseny de l'estètica del reportatge.

- **Entrevistes**

Per poder plasmar les diverses opinions sobre la tauromàquia s'han realitzat entrevistes en profunditat a experts (a favor i en contra de la tauromàquia) i a testimonis interessants que fan entendre la varietat de maneres d'entendre, interpretar i viure la tauromàquia.

Nom	Sobre la tauromàquia	Informació
Helena Escoda	En contra	Llicenciada en Història, postgraduada en Dret Animal, col·laboradora de la Fundació animalista FAADA i voluntària de la Societat Protectora de Mataró.
Andrea Fernández: <i>nom suposat. No vol que aparegui el seu nom real.</i>	En contra	Militant de PACMA (Partit Animalista Contra el Maltractament Animal).
Guillermo Vicente	A favor	Membre de l'empresa Tauroemoción, <i>recortador</i> i participant actiu de festivitats taurines com torero aficionat.
Selina Ibáñez	A favor	Taurina declarada, aficionada passiva de festivitats taurines.
Sergi Farell	En contra (amb certa neutralitat)	Assistent a festivitats taurines per tradició però no defensor de la tauromàquia.

- **Limitacions**

Un dels grans inconvenients per realitzar el reportatge ha sigut la manca de resposta i l'hermeticitat de les institucions taurines. Per poder oferir el testimoni expert, es va contactar amb una gran quantitat de toreros i escoles taurines espanyoles que no han donat resposta o han negat la seva participació amb el reportatge.

En els ínfims casos de resposta, s'exigia la visita presencial (fora de Catalunya) per poder realitzar l'entrevista i es negava la possibilitat de parlar per telèfon al·legant “desconfiança de cara al sector antitaurí” i afirmant que l'administració requereix molta organització i un estricte registre personal per realitzar entrevistes en persona.

Pel que fa als toreros, es va procurar contactar amb professionals joves del sector per augmentar les possibilitats de resposta. En un principi va semblar que el cap de premsa d'un dels contactats acceptava la petició, però a continuació es va tallar el contacte.

A més de l'hermetisme, el fet que les festivitats taurines estiguin prohibides a Catalunya comporta que l'autora s'hagi desplaçat fora del territori català per poder assistir a un esdeveniment taurí (posteriorment cancel·lat) i, alhora, complica o fa impossible la trobada personal amb fonts o institucions que haguessin sigut interessants de cara a un reportatge professional (amb més recursos) o per futures línies de treball.

La dificultat més significativa que va provocar que el projecte es replantegés va ser la cancel·lació de la corrida de toros per la qual s'havia adquirit una entrada a través del portal ServiToro. Tot i no poder viure la festivitat en persona, es va poder visitar la plaça, entrevistar un membre de l'organització i obtenir material fotogràfic d'autoria pròpia que ha sigut editat de manera artística per il·lustrar el reportatge.

Bassals de tradició

Tercio de varas

El tercio de varas es la primera de las tres partes que dividen la faena, la corrida de toros. Este primer tiempo tiene dos objetivos fundamentales: descubrir las condiciones de bravura, temperamento y comportamiento del toro para apreciar si es bravo o manso, fijo o distraído... Y ahormar al toro para su lidia y muerte, mediante puyazos breves, bien colocados y dosificados, restándole poder y corrigiendo defectos de su embestida. A todo esto, el toro ha de acudir con alegría, al galope y ciegamente, y debe meter la cara abajo en el encuentro.¹

---

¹ ServiToro. (-). *¿Qué es una corrida de toros?*. [online] Disponible a: <https://www.servitoro.com/terminologia-taurina> [Consultat el 23/03/2017].

Núvols

Com si el cel s'hagués volgut vestir combinant-se amb el meu estat d'ànim, el dia havia teixit una tela grisenca adornada amb un estampat de núvols densos i esponjosos que semblaven voler descarregar tots els sospirs que jo mirava de contenir durant tot el trajecte.

Els quilòmetres avançaven lents des de la finestra del copilot i les línies discontinúes, blanques i efímeres no tenien intenció d'acabar-se per molt que passessin les hores. Els números dels panells d'informació de color blau anaven escurçant la distància sense pressa i la imatge panoràmica emmarcada pels límits del parabrisa anava transformant-se durant la constant persecució de les agulles del rellotge. El cansament, que s'havia sumat al viatge després d'un parell d'hores, s'aliava amb les poques ganes d'arribar al destí que m'acompanyaven des d'abans de cordar-me el cinturó i em desafiaven a un pols. Al final, guanyaven el meu combat interior i, sense haver posat un peu a terra ferma, ja sentia la necessitat d'escapar i de tornar a ser a casa.

Algunes gotes despistades feien ballar els braços de l'eixugaparabrises i posaven en risc el sentit de tot el viatge. Inevitablement m'envaïa la contradicció. El perill que totes les hores invertides a la carretera no servissin per a res no em preocupava tant com hagués sigut comprensible, i una part de la meva consciència se sentia alleugerida davant la possibilitat d'evitar l'autèntic objectiu del trajecte.

En l'últim tram rodant sobre les quatre rodes del fidel Skoda, els camps de tarongers a l'altre costat de les finestres van avisar-me que ja ens apropàvem al destí. Els milers de punts cítrics escampats en el llençol verd dels camps que resseguien l'asfalt feien encara més àcids els meus pensaments i els meus prejudicis que es disparaven, igual que les línies discontinües, a tota velocitat pel meu cervell.

Després de pràcticament quatre hores, el primer cartell on vaig poder llegir 'Requena' em va destapar les orelles de cop i volta, com si aquelles set lletres seguides fossin punxegudes com una agulla que feia esclatar la bombolla que em subjectava deixant les espurnes de sabó flotant en l'aire. Ja no existia la sordesa asfixiant que s'havia apoderat de l'interior del vehicle i novament el meu cervell em flagel·lava amb idees exageradament angoixants.

Requena em rebia amb la mateixa grisor i sense impressionar-me gens ni mica. Per fer-hi les paus mirava de trobar algun racó que fes desaparèixer la meua hostilitat, però els blocs de pisos de maó terrós amb persianes esgrogueïdes i roba estesa penjant de cordills no m'ho posaven fàcil. D'alguna manera, sabia que era jo mateixa qui no li donava la oportunitat de caure'ns bé. No era culpa dels pisos, ni de les persianes velles ni tampoc dels jerséis eixuts. La meua aversió no naixia d'una superficialitat, venia d'alguna cosa molt més profunda.

Tot i acabar d'arribar al poble, ja em sentia com una infiltrada amb una disfressa barata. Sentia que estava traint els meus valors i, alhora, m'adonava que la meua presència allà no podria ser creïble de cap manera.

Un semàfor vermell a l'entrada del poble va fer aturar l'Skoda i els meus pensaments. A l'altra banda de la finestra dreta, la gran Cooperativa Vinícola Requenense aprofitava aquell diumenge per descansar i es mostrava inactiva, deserta. A la meua esquerra, intimidant-me rere uns arbres mig despullats, el meu temor. L'edifici que tan havia imaginat, pensat i repudiat.

Passat

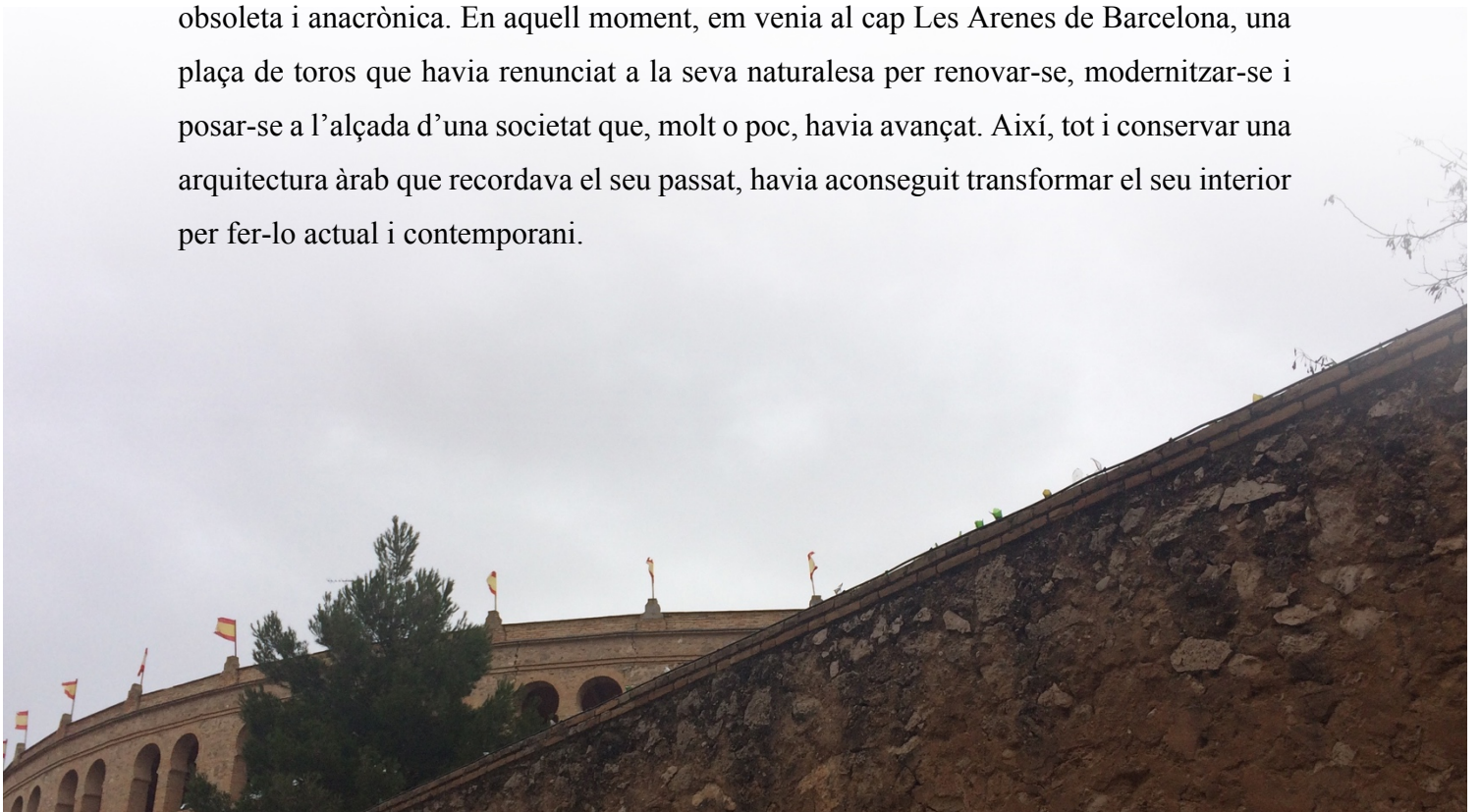

La plaça de toros de Requena s'alçava poderosa. Els murs de maó terrós escalaven cap al cel amb la fermesa de més de 100 anys d'història. Tota la façana neomudèjar exposava dues fileres, una sota l'altra, decorades amb arcs de ferradura agrupats de dos en dos, com bessons idèntics i inseparables. Les parelles d'arcs arrodonits i allargats foradaven tot el cercle com un formatge emmental perfecte i, des de l'alçada, igual que esperits guardians d'una època passada, tenien cura de la terra que els havia vist néixer.

L'edifici va començar a construir-se a l'Avinguda Rafael Duyos de Requena l'any 1877 però no es va inaugurar fins el 17 de setembre del 1901, vint-i-quatre anys més tard. El cartell de la primera *corrida de toros* que va estrenar l'arena estava encapçalat pels toreros Emilio Torres, anomenat "Bombita", i José García, conegut com "Algabeño".

Després de la Guerra Civil que va sacsejar Espanya, la plaça de toros va ser rehabilitada i re-inaugurada l'any 1945. Des de llavors, despunta entre les teulades de Requena i es manté activa, conservant una tradició que no evoluciona en un món que, en principi, sí que ho fa.

Cent setze anys després de la seva primera inauguració, em trobava davant d'aquell bastiment neomudèjar qüestionant-me per què havia d'assistir a una festa desactualitzada, obsoleta i anacrònica. En aquell moment, em venia al cap Les Arenes de Barcelona, una plaça de toros que havia renunciat a la seva naturalesa per renovar-se, modernitzar-se i posar-se a l'alçada d'una societat que, molt o poc, havia avançat. Així, tot i conservar una arquitectura àrab que recordava el seu passat, havia aconseguit transformar el seu interior per fer-lo actual i contemporani.

Aquella comparació em feia sentir encara més llàstima per una Requena que veia empetitida i ancorada al passat amb una àmfora tan poderosa com ho és la tradició. Aquesta reflexió me l'havia fet entendre l'Helena Escoda, historiadora especialitzada en dret animal, experta en la història de la tauromàquia, col·laboradora amb la Fundació per l'Assessorament i l'Acció en Defensa dels Animals (FAADA) i voluntària de la Societat Protectora de Mataró.

El que em va cridar més l'atenció de la tasca de l'Helena és que estudia la història des d'un punt de vista biocèntric, rebutjant les tendències antropocèntriques de la histografia que estudien el passat partint de la base que l'ésser humà n'és el centre. D'aquesta manera, Escoda relativitza i qüestiona la manera com s'expliquen els fets i procura entendre la història del planeta com un tot, fent un exercici de memòria històrica i desmitificant la nostra existència.

Des del principi de la nostra conversa, que jo afrontava amb una pila d'interrogants, Escoda em va fer entendre que els costums més arrelats sembla que siguin inqüestionables i innegables pel simple fet de ser considerats una tradició; hàbits i festes que sorgeixen molts més anys enrere del que sovint som capaços d'imaginar.

I és que l'antiguitat de la tauromàquia és tan real com alarmant. Tot i que la convenció i la professionalització de la tradició de matar toros es va establir a Espanya a finals del segle XVII, aquesta pràctica remunta a l'antiga Roma, època en la que ja se celebraven espectacles cruels, anomenats *venerations*, amb una raça bovina extinta. L'execució de braus i vaques en espais públics per dinamitzar i entretenir al públic ha anat evolucionant al llarg del temps fins posar-li nom castellà i fixar-hi unes regles. L'alarma salta si reflexionem que a l'actualitat ja no hi ha gladiadors ni cavallers amb armadura i sembla que la nostra civilització ha anat desenvolupant, difonent i adquirint el sentit crític i l'ètica. És llavors quan sorgeix la pregunta: per què aquest país conserva una tradició tan anacrònica?

L'Helena Escoda va procurar donar-me una resposta. Tot i que la historiadora assegura que sempre han existit persones empàtiques i compassives amb els animals, la pròpia història demostra que els nostres antecedents han sigut molt cruels i la seva ferocitat ha influït el nostre comportament.

- Abans de la Il·lustració, tota l'Europa Medieval estava farcida de festes cruels que implicaven persones i animals. Europa va evolucionar a diferents ritmes i el fet que Espanya quedés força aïllada de la Il·lustració Europea és la circumstància involutiva que explica que el país encara conservi certes tradicions obsoletes com les *corridas de toros*. – desenvolupava Escoda.

A continuació, seguia l'argument afirmant que el fet que part de la societat espanyola encara es mostri tolerant amb la crueltat animal fa que Espanya també sigui un país socialment i políticament més endarrerit que el seu entorn europeu.

Segons dades del Partit Animalista PACMA, el govern espanyol destina cada any més de 600 milions d'euros dels impostos dels ciutadans a les *corridas de toros*. A més, aquesta pràctica està declarada Patrimoni Cultural Històric a Espanya i està protegida per l'anomenat Pla Pentauro, el Pla Nacional de Foment i Protecció de la Tauromàquia a Espanya aprovat l'any 2013 pel Ple de la Comissió Nacional d'Assumptes Taurins i activat pel Ministeri de Cultura amb l'objectiu de regular la tauromàquia com a patrimoni cultural del país.

Aquesta tradició és tan influent a Espanya que, no només és emparada per la monarquia i el govern del país, sinó que hi ha una gran quantitat de personalitats famoses que defensen la tradició i manifesten obertament la seva afició. Els cantautors Joaquín Sabina i Joan Manuel Serrat, Miguel Bosé, El Loquillo i un llarg etcètera de coneguts s'han pronunciat públicament a favor d'aquesta pràctica que encara costa de definir i que es debat entre les paraules tradició, cultura i tortura. Tot i així, cal destacar que la Real Acadèmica Espanyola, la institució cultural que regula la llengua i promou la unitat idiomàtica dels països hispanoparlants, no utilitza cap d'aquests tres termes per definir-la i ofereix una descripció breu i contundent sobre la tauromàquia: "*Arte de lidiar toros*".

Sigui com sigui, la influència d'aquesta pràctica ha anat generant al llarg dels anys un vocabulari propi que ha perpetrat creant refranys i dites populars espanyoles. Expressions utilitzades durant les *corridas* o frases nascudes durant la pràctica d'aquestes festivitats s'han adaptat i metaforitzat i són utilitzades, sovint inconscientment, en el nostre dia a dia i aplicades a una gran varietat de situacions corrents i habituals. *Coger el toro por los*

cuernos, quan ens hem d'enfrontar a un problema; *entrar a matar*, quan volem fer alguna cosa amb decisió i fermesa; *estar para el arrastre*, quan estem cansats o malalts; *salir por la puerta grande*, quan alguna situació s'acaba de forma positiva; *ponerse el mundo por montera*, quan tirem pel dret amb valentia i inconsciència; *saltarse a la torera*, quan ometem una obligació; *echar un capote*, quan ajudem algú; o *ver los toros desde la barrera*, quan no prenem partida en un conflicte.

Lleis, política, negocis, institucions, costums, influències i emocions són les àmfores que aferren amb fermesa la tauromàquia a Espanya. Àmfores que arrosseguen una part del país a les profunditats incivilitzades dels éssers humans on moren asfixiades l'ètica i la racionalitat.

Requena

Tornant a ser dins de l'Skoda i posposant el nostre inevitable enfrontament, la primera presa de contacte amb la plaça de toros de Requena va esvair-se al girar la cantonada per anar a buscar aparcament.

Despertant a poc a poc les cames i desencarcarant tot el cos mentre baixava per l'Avinguda Arrabal, que probablement és el carrer més gran de Requena, vaig anar a parar al primer bar que vaig trobar.

El Canto, igual que tot Requena, no tenia res especial ni particularment encantador. Era el típic establiment amb un ròtol vermell patrocinat per Coca Cola que em donava la benvinguda amb una posada en escena típica dels bars de poble. Com si fossin elements propis i naturals de la façana, dos homes grans asseguts i fumant a l'entrada amb la companyia d'un gos menut amb mirada d'indiferència i vestit amb un abric de color marró, seguien la conversa mentre obria la porta d'entrada.

- Buenos días. – Vaig interrompre.
- Buen día, buen día. – Van contestar concedint-me un petit parèntesi.

Després de travessar una densa bafarada de fum de tabac negre, els cambrers orientals rere la barra ignoraven la meua arribada i es mostraven atrafegats. L'establiment era ple de taules atapeïdes de gent prenent el vermut i parlant amb efusió. Joves amb jersei i camisa, avis amb copes d'anís i cartes sobre la taula, famílies amb nens petits inquiets en les cadires... Amb la mateixa actitud impermeable, em mantenia al marge d'aquell ambient festiu i sentia que fins i tot el cafè era capaç de llegir-me els pensaments i em desafiava.

Com que aquell dia em dominaven els silencis més que habitualment, no és estrany que la conversa asseguda als tamborets encoixinats de la barra just al meu costat m'atrapés amb facilitat. Dos homes abrigats i sense aixecar massa la veu entre el rebombori del local es mostraven satisfets perquè, per fi, -deien- se celebrava una corrida de toros. I jo, despertant de la hipnosi del moviment espiral que feia la cullera dins el tallat descafeïnat de sobre, tornava a reaccionar i a ser conscient d'on era.

- Lástima que haga este tiempo...
- A ver si no llueve, porque si no vamos *apañaos*.

Amb una amargor que no era del cafè, ja havia deixat enrere l'enrenou d'El Canto i quasi d'esma ja tornava a ser davant de la plaça de toros de Requena, ara encara més a prop. Havia arribat l'hora de la veritat i tocava camuflar la meua cara de pomes agres entre els somriures de tots els assistents orgullosos que havien esperat aquell dia des de feia temps.

Tot i tenir-les al costat, sentia que hi havia galàxies senceres entre aquelles persones i jo, com si la distància que ens separava fos irreconciliable. Dins el meu cap, rebobinava i em tornava a veure a casa, asseguda davant de l'ordinador setmanes enrere, teclejant la pàgina web de ServiToro amb angúnia i comprant l'entrada a la plaça amb el cor encongit.

Abans de parlar amb l'Helena Escoda, em costava molt entendre com era possible que hi hagués persones humanes com jo que poguessin gaudir veient allò que per mi era un martiri. Ella m'havia fet comprendre que la tauromàquia edulcora la tortura de l'animal amb colors, música, ambient de festa i una normativa molt amable.

- La majoria de persones que van a veure les corrides de toros no estan programades per veure patir a l'animal sinó per participar en un acte social que forma part dels seus records d'infantesa, que és habitual al seu territori i en el qual es troben amb amics i coneguts per fer petar la xerrada i compartir un moment d'oci.

Precisament aquest mateix discurs és el que comparteix amb mi la Selina Ibáñez, una taurina natural de Terol que m'assegura que no té cap problema en dir que li agraden les *corridas de toros* perquè són una tradició. Com si pel fet de ser-ho, la festa hagués adquirit la qualitat de ser innegable i irrefutable, immune a les crítiques i a les reflexions.

Tot i les seves paraules orgulloses, amb certa actitud defensiva davant d'un atac inexistent, la utrillenca em demostrava que la seva afició pels toros està directament relacionada amb les festes populars ja que confessava que només assisteix a la plaça de toros un cop a l'any, quan són les festes patronals del seu municipi.

- Para mí las corridas son algo más que ver el espectáculo y el toreo, también es un momento de encuentro con los amigos y, además, nos llevamos la merienda *en cuadrillas* – em responia la Selina després de preguntar-li quina era la seva manera de viure els toros.

D'aquesta manera, vaig adonar-me que, inconscientment, la Selina Ibáñez validava les paraules de l'Helena Escoda demostrant que la seva assistència a les corrides és motivada més aviat per gaudir d'un acte social que no pas per veure l'espectacle i l'execució de l'animal en si. Sembla que, tal com diu la historiadora, per a alguns assistents la

tauromàquia és més aviat un complement, una activitat més que forma part d'una època de festivitat i, sobretot, d'una tradició.

De fet, aquesta és la raó per la qual Escoda assegura que la tauromàquia és un mal cultural. La historiadora argumenta que en aquesta festa es naturalitza el maltractament animal i els seus assistents ignoren la tortura física que s'infligeix al toro i, per contra, hi associen emocions i sentiments positius i alegres que neixen del fet d'estar directament relacionada amb la festa, l'alegria, l'oci i les vacances. Utilitzant termes científics, Escoda m'explicava que hi ha persones que han crescut envoltades de festes taurines i que presenten una dissonància cognitiva, és a dir, que manifesten un conflicte d'idees, creences i emocions pel fet que mai ningú els havia plantejat que aquesta tradició que forma part de la seva vida és una pràctica immoral i, paradoxalment, forma part dels bons records de la seva infantesa.

Espadilla

Quan comparteixo aquest raonament amb el Sergi Farell, un català que ha viscut tots els estius de la seva vida al petit poble d'Espadilla (València), assumeix amb molta facilitat que és un argument totalment cert. La seva experiència, i també la seva perspectiva, no són les mateixes que les de la Selina, ja que d'entrada el jove m'assegura no se sent orgullós dels espectacles taurins.

Parlant amb el Sergi, recordo la meua primera experiència veient festes populars taurines l'estiu passat a Espadilla. Com a molts municipis valencians, el punt fort de les festes populars d'Espadilla són els *encierros* i el toro embolat. La persecució de diversos toros i vaques pels carrers empedrats i verticals del poble es converteix en un dels esdeveniments més esperats per totes les penyes de joves, que sovint reuneixen diners per comprar algun dels bovins que després formarà part de la festa, i també per a totes les famílies. Petits i grans s'acosten a les reixes que separen els animals dels espectadors i els més atrevits les travessen per córrer davant de les seves banyes.

El programa imprès que inclou totes les activitats durant les festes d'Espadilla dedica unes quantes pàgines a mostrar les fotografies dels animals que passejaran pels carrers

del poble. Sota les imatges també s'explica quin tipus de boví és, de quina ramaderia prové i fins i tot qui l'ha finançat.

Tot i que els animals no són explícitament torturats ni pateixen una mort pública com passa en les *corridas de toros*, es mostren visiblement confosos i afectats per la situació. Es troben en un espai desconegut, sobre un terra que els fa relliscar, a vegades amb foc a les banyes i envoltats de persones eufòriques que els fan córrer i els colpegen el llom.

- La realitat és que, tot i que l'objectiu no és torturar-los ni fer-los patir, durant els *encierros* que he viscut al llarg de la meua vida he presenciats com algunes vaques o toros s'han trencat alguna pota al caure, han deixat els carrers tacats de sang o s'han desnucats al topar contra algun objecte del carrer. – m'explicava el Sergi Farell.

En aquell moment va reconèixer obertament que, tot i que procura passar-ho bé durant les festes populars, se li desperten sentiments contradictoris. Tal com explicava l'Helena Escoda, l'ambient que embolica la festa com un paper de regal llampant i atractiu és el que fa possible que persones com el Sergi prenguin partida d'una part de la tradició taurina i s'abstraguin de la mala consciència que també els xiuxiueja a l'orella quan ho reflexionen fredament.

- Els meus valors m'impedeixen viure plenament les festes taurines i és per això que estic i he d'estar a favor seva prohibició. És un fet difícil d'explicar perquè des de petit he après a gaudir dels *encierros* i els toros embolats, i imagino que aquest és el component atenuant que fa possible que sigui més tolerant amb aquestes festivitats. – s'esforçava en fer-se entendre el Sergi.

Les paraules del noi em fan pensar en les del músic i poeta Joaquín Sabina durant l'entrevista al programa 'Viajando con Chester' durant la seva conversa amb Risto Mejide: "*Los antitaurinos tienen razón. Los toros se acabarán y se tienen que acabar. Es lógico y civilizado que acaben, pero yo seguiré yendo hasta que se acaben. [...] Los taurinos y los antitaurinos lo somos de nacimiento. Al que su padre llevaba de la mano a ver el Atlético de Madrid será del Atlético de Madrid para siempre.*"

Sembla que les persones que han crescut envoltades de festes taurines i que procuren ser honestes assumeixen que la tauromàquia no pot tenir una defensa lògica i racional. La passió taurina és exactament això, passió. Emotivitat, subjectivitat, irracionalitat.

Tornant als últims minuts de la conversa amb el Sergi, el noi m'assegurava que la seva part més racional està totalment a favor de l'abolició de les festivitats taurines però que, alhora, la banda emocional fa possible que hi assisteixi i les comparteixi amb els seus amics d'infantesa d'Espadilla.

- El sentiment que em domina durant les festes taurines és una eufòria irracional que jo penso que deriva de l'adrenalina de veure animals tan grans i poderosos i, alhora, els sentiments positius que em traslladen a la meva infantesa i a la felicitat de tots els meus estius al poble. – sentenciava amb sinceritat el Sergi Farell.

Amb el seu testimoni, em resulta inevitable no pensar en les festes majors del Castellbisbal de la meva infantesa i revisc aquell olor de pólvora, aquell reflex vermellós de les bengales, les espurnes fugaces sobre els barrets de palla i el toc de les gralles dels correfocs que m'acompanyen des que tinc consciència i que encara ara em provoquen tanta nostàlgia. Aquell moment de sensibilitat inexplicable que em provoca el so dels grills, l'olor de clor de piscina, les aromes dels dinars a les cassoles que s'escapen per les finestres obertes de la Plaça de l'Església, les pells brunes, les nits de concerts de Festa Major...

És llavors quan em qüestiono a mi mateixa: si aquelles bèsties de foc haguessin sigut éssers vius obligats a passejar-se pels carrers, i no pas castel·lbisbalencs disfressats, hagués sigut capaç d'adonar-me que patien i hagués pogut veure que no podia gaudir d'una festa immoral?

Tercio de banderillas

El tercio de banderillas es una genial invención de los padres de la tauromaquia y está destinado a recuperar la embestida del toro, que tras la larga y dura pelea con los picadores tienden a aplomarse. Como su casta le hace reaccionar al castigo con fiereza, idearon clavarle un arpón, con lo que el instinto le haría acudir de nuevo a los cites. Al mismo tiempo, es una suerte airosa, ágil, plena de gracia, destreza y a veces muy espectacular.²

---

² ServiToro. (-). *¿Qué es una corrida de toros?*. [online] Disponible a: <https://www.servitoro.com/terminologia-taurina> [Consultat el 23/03/2017].

Ambient

Petites rotllanes improvisades i irregulars d'assistents xerraires s'havien anat formant davant de tres para-sols vermells que desafiaven la pluja a l'exterior de la plaça coberts per una lona subjectada per desenes d'agulles d'estendre de tots els colors, que contrastaven amb la grisor del dia i feien conjunt amb tot de *souvenirs* taurins que s'exposaven a la paradeta.

Les taques de colors que s'exhibien damunt d'aquell aparador improvisat, cobert per la bandera de la Comunitat Valenciana, cridaven l'atenció de la meua mirada i em feien descobrir tot tipus d'objectes que, en aquell moment, hagués pogut descriure però no pas dir-ne el nom. La gran majoria eren rèpliques d'estris propis de les corrides de toros i molts em resultaven completament desconeguts.

Sota el tendal vermellós, els pals dels tres paraigües gegants estaven units per dues fileres de cordills, situades una sota l'altra, dels quals penjaven tot tipus de *divisas de ganaderías*, una espècie de condecoracions rodones envoltades per farbalans de tela de tots els colors amb una cua de cintes que semblaven medalles esportives folkloritzades. Camuflats entre alguns d'aquests cercles ornamentats, hi havia altres clauers que simulaven altres instruments taurins en miniatura com *capotes* o *banderillas*.

En un dels laterals, queia un vestit senzill de flamenca de color negre amb talps vermells enfundat en un plàstic transparent que feia companyia a una pila de barrets amb una cinta que presentava les tres barres vermelles i grogues de la bandera espanyola i tot de boines negres, grises, blanques, marrons i estampades de quadrats vichy.

Just al costat de les boines, jeien diferents tirants elàstics amb terminacions de cuir indispensables en el vestit de torero així com moneders de pell de colors vermellorsos i negres. Grans *capotes* i *muletillas* del color rosa habitual amb els quals el torero atrau l'animal durant la *corrida* i banyes de toros reals acabaven d'omplir aquella peculiar botiga envolant.

Les petites taquilles de reixa vermellova i descolorida s'amagaven darrere de dues fileres de persones que s'allargaven xerrant amb les persones que es trobaven a l'interior d'aquells petits foradets. Quan va arribar el meu torn, em va tocar articular paraula per primera vegada després de raonar tantes i tantes vegades amb la meva pròpia ment.

- Hola. Reservé una entrada por ServiToro.
- Hola. ¿A qué nombre?
- Elvira... Elvira Feliu.
- Guille, comprueba una entrada comprada por Internet a nombre de Elvira Feliu.

Després de rebre la resposta del noi, la dona de cabell curt i ulls blaus torna a acostar-se a la finestreta.

- Nosotros no nos encargamos de la devolución de las entradas compradas por Internet. Tendrás que llamar a ServiToro.

No puc descriure la ganyota de desconcert que se'm va dibuixar al rostre, però és evident que la meva expressió va ser prou transparent perquè, sense necessitat de contestar, la dona em va assenyalar dos papers que hi havia enganxats a cada cantó de la taquilla i que encara ara no entenc com no m'havien robat l'atenció en cap moment.

Paraules teclejades en majúscula per ordinador deien: *“El festejo de esta mañana queda suspendido debido a las condiciones climatológicas. La devolución de las entradas se llevará a cabo a lo largo del día en taquilla.”*

Els 400 quilòmetres d’anada, els 400 quilòmetres de tornada que quedaven per fer aquell mateix dia, el nus a l’estómac, la barreja de sentiments i l’estampida de pensaments van fer erupció dins del meu cap en un instant. La pluja que no queia a Requena, inundava els meus pensaments i ofegava qualsevol idea positiva d’una manera devastadora.

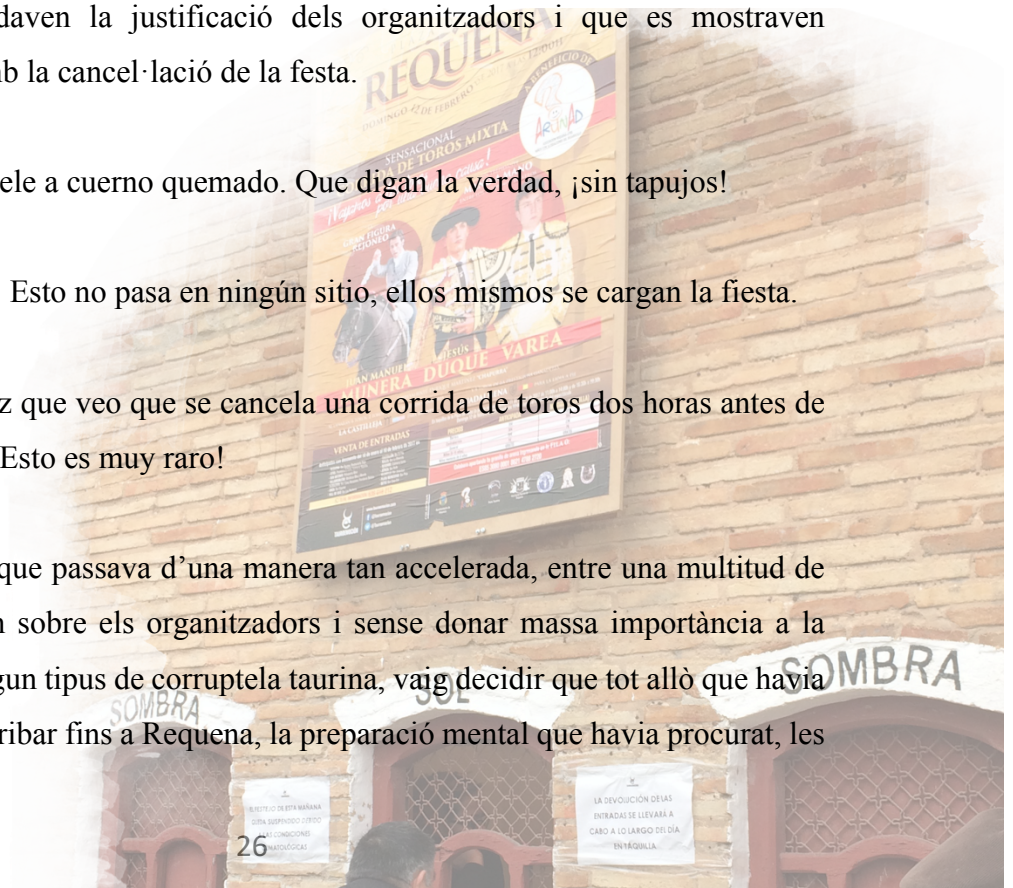
Després del xàfec interior i de conversar amb els organitzadors de la plaça de toros, vaig preguntar quin era el motiu pel qual s’anul·lava l’esdeveniment dues hores abans de començar si no havia caigut ni una gota d’aigua.

- El dueño de la empresa Tauroemoción ha dicho que las ráfagas de viento pueden poner en peligro la vida de los toreros y que el ruedo está en mal estado debido a estos días de lluvia pasados. – em va comunicar la mateixa dona d’ulls blaus amb tot molt institucional.

A pocs metres de les explicacions, m’infiltrava en les converses indignades de tots els assistents que no validaven la justificació dels organitzadors i que es mostraven visiblement enfadats amb la cancel·lació de la festa.

- A mí esto me huele a cuerno quemado. Que digan la verdad, ¡sin tapujos!
- ¡Qué vergüenza! Esto no pasa en ningún sitio, ellos mismos se cargan la fiesta.
- Es la primera vez que veo que se cancela una corrida de toros dos horas antes de que empiece... ¡Esto es muy raro!

Procurant digerir tot el que passava d’una manera tan accelerada, entre una multitud de qualificatius que queien sobre els organitzadors i sense donar massa importància a la possible existència d’algun tipus de corruptela taurina, vaig decidir que tot allò que havia sentit i recorregut per arribar fins a Requena, la preparació mental que havia procurat, les

estones de silencis reflexius i els vint-i-set euros destinats a l'entrada d'un espectacle que m'horroritza havien de valdre la pena. El meu viatge havia de valdre la pena.

Rebobinava unes quantes hores i recordava els meus pensaments al cotxe mentre mirava aquell cel tan enfadat. Aquella hipòtesi rebuscada, pessimista i improbable s'havia fet realitat i en un primer moment em semblava que havia sigut el pitjor que em podia haver passat aquell fred diumenge 12 de febrer. Tot i així, els minuts posteriors a la notícia em van donar l'oportunitat de relativitzar la situació, i després d'entendre que tota aquella experiència m'aportaria alguna cosa, vaig alegrar-me de no haver de veure aquell espectacle, aquella mena de càstig que m'havia auto-imposat i que la sola idea em perseguia des de feia mesos.

Silenci

En una segona visita a les taquilles, els organitzadors darrere de les reixes van comprendre la situació i van accedir a deixar-me entrar a la plaça sense posar cap pega. El mateix jove que havia comprovat si havia comprat l'entrada per Internet em va obrir una de les grans portes de fusta que només havia vist tancades i alguns curiosos van córrer a treure el cap per veure si hi ha alguna novetat. El noi alt, de pell torrada, cabells negres escarolats i bigoti va evitar-los amb educació i va tornar a unir les dues ales de la porta amb força, deixant-nos a l'interior de l'edifici i convidant-me a passejar-m'hi fins que jo volgués.

- Cuando termines, ven a buscarme por aquí y vuelvo a abrirte la puerta.

Sentia que havia entrat a la plaça com una famosa entra a un establiment amb gorra i grans ulleres de sol, com si em preocupés que algú em veies allà dins, com si m'hagués d'amagar dels meus propis principis que em perseguien com fotògrafs davant d'una notícia prou suculent. De fet, cada vegada que la dona d'ulls blaus de la taquilla em parlava amb dolçor i el noi em tractava amb amabilitat posant-me totes les facilitats “per fer el meu treball”, una part dels meus prejudicis es fonien per convertir-se en agraïment. Aquella hostilitat que jo mateixa havia construït com un mur que separava dues maneres de veure la tauromàquia i que jo havia considerat sempre irreconciliables quedava

completament enrunat i jo, aguditzant la meva profunda contradicció, agràia aquella hospitalitat que calmava la guerra que havia declarat i començat jo sola.

Una altra de les veritats que vaig haver d'anar mastegant va ser l'efecte que em va produir visitar l'interior de la plaça. Tot i les imatges sagnants que turmentaven el meu cap per recordar-me on era, em va agradar descobrir els seus racons i deixar-me sorprendre per la grandesa tan buida i tan silenciosa de la plaça de toros de Requena. Si l'hagués conegut plena i en acció no ens haguéssim fet amigues.

Tornant a la porta on m'havia acomiadat del Guillermo, els arcs de pedra s'alçaven des dels meus peus i m'envoltaven per davant i per darrere. Els que formaven part de la façana, deixaven entrar semi-cercles de clarianes de llum col·locats els uns al costat dels altres fent-se cada cop més petits. Entre els arcs interiors, hi havia parets completament blanques amb portes marrons tancades amb cademat. En una de les columnes de pedra, una placa de metall rovellada recordava el dia de la inauguració, el 17 de setembre de l'any 1901, els sis toros que hi van córrer i els dos *matadores* que la van estrenar.

Avançant en un terra irregular de pedra i sorra amb taques d'humitat, em vaig endinsar en un dels arcs que deixaven veure la llum de la sortida a la plaça. Una porta verda de metall delimitava la boca de la sortida i, un cop oberta, ja em trobava darrere les famoses barreres de fusta pintades de vermell que separen l'arena de les grades.

Des de peu de plaça, la circumferència es veia majestuosa, les grades buides, les banderoles espanyoles onejaven i els meus ulls humits per l'aire fred intentaven captar tots els detalls d'aquell entorn que no els resultava gens familiar. Entre aquell enorme silenci, sentia bramular els toros que, segurament, tornaven a ser tancats als camions per ser traslladats a l'espera d'un proper espectacle.

La sorra no era molla i dibuixava cercles que només eren trencats per algunes petjades humanes. Cadascuna de les boques que foradaven la plaça tenien un escrit que indicava qui hi havia de sortir: *toreros, servicio de puertas y banderillas, orden del público...*

Les grades eren de pedra, ben altes i estaven totes numerades. En un cantó de la plaça hi havia cadires de fusta plegades, però la resta eren graons sense respall. Vaig contar més de vint-i-una fileres horitzontals de grades infestades per milers de nombres pintats de color negre. Recordava que el Guillermo m'havia comentat que la plaça tenia capacitat per a 10.000 persones i, alçant la barbeta per observar tanta buidor, em costava d'imaginar aquell espai tan ple.

Pensava que pel mateix terra que trepitjava s'hi havien passejat siluetes masculines cenyides i vestides amb colors llampants, acabats daurats i lluents, amb la *chaquetilla* i la *taleguilla*, enfundats en mitges roses, amb el cap cobert amb una *montera* negra, fent ballar el *capote* i armats amb eines afilades.

El xiuxiueig del vent de febrer semblava transportar algun "olé" i els aplaudiments d'un públic inexistent davant de cada moviment desdibuixat de la capa fúcsia que volava per la meva imaginació.

Allargant la mà per estirar la maneta de metall que tancava la barrera de fusta estellada, vaig obrir la porta per trepitjar la sorra que al llarg de tants anys ha sigut tacada de la sang d'animals que han mort per satisfer el desig de tantes mirades que, per molt que em costi d'assumir, no poden ser tan diferents de la meva.

Tercio de muerte

*El último tercio de la lidia comprende la preparación del toro para la muerte con la muleta, y su muerte a estoque. Es el más trascendental de la lidia y aquel en el que el Maestro da una muestra más cumplida de su habilidad y su arte. Es el momento de la Verdad, el más difícil y peligroso. En las otras suertes, es el toro el que embiste y el torero el que está a la defensiva, pero en la estocada se invierten los términos, pues es el matador el que toma la ofensiva, quedándose en unos momentos a merced del toro, riesgo que corre cuando le pierde la cara a la res en instante del cruce.*³

---

³ ServiToro. (-). *¿Qué es una corrida de toros?*. [online] Disponible a: <https://www.servitoro.com/terminologia-taurina> [Consultat el 23/03/2017].

Mirades

Avançant sota el cruixir de la sorra, em costava d'imaginar les dimensions d'un brau grandió, musculat, amb les banyes esmolades i els ulls profundament negres davant meu. Em costava d'imaginar la seva força, el seu instint cada cop més abatut, el seu llom cada cop més esquinçat, la seva llengua cada vegada més enfora, la seva mirada més perduda i la seva expressió muda xisclant en silenci compassió.

No podia imaginar els seus moviments i les seves reaccions desconcertades, porugues i furioses entre les capes roses, les fiblades inesperades, els crits i els aplaudiments. En la pols que s'alça en la caiguda del toro rendit, esgotat i adolorit només sóc capaç de veure una cruesa innecessària i desagradable que culmina amb la mutilació de les orelles i la cua entre espasmes cadavèrics. Crec que per molt que volgués mirar-m'ho d'una altra manera, això és el que veuen i veuran sempre els meus ulls.

La mirada i les conviccions del Guillermo, però, van voler oferir-me una altra perspectiva sobre el què passa en aquella mateixa arena que jo trepitjava aquell diumenge fred.

El Guillermo Vicente és el responsable de la organització de festivitats taurines populars de l'empresa Tauroemoción. Tot i que només fa 1 any que es dedica a temps complet a la tauromàquia, sempre hi ha estat lligat laboral o emocionalment. El jove ha participat en concursos de *recortadores* i ha torejat per afició i diversió a les festes populars del seu municipi, Terol. Tot i que va començar a acostar-se als vedells per pura diversió en els anomenats *becerros ensogados*, parla de la tauromàquia amb una devoció tan sincera que per un moment sembla que em convenç a mi mateixa.

Ell, que sí que sap què se sent al trobar-se davant d'un toro, em reconeixia la inconsciència que atrau a molts joves com ell a acostar-se als vedells durant els esdeveniments populars amb l'única finalitat de “divertir-se i jugar amb l'animal”.

- Cuando te empiezas a poner delante de animales más grandes que sabes que pueden hacerte mucho daño, la diversión desaparece y se convierte en sentimiento. – argumentava amb una expressió seriosa.

El terolenc m'assegurava que després d'haver patit “*cogidas y percances*” qualsevol persona es planteja si val la pena posar-se davant d'un toro només per simple afició.

- Pero a pesar del miedo y el peligro real, es tan fuerte el sentimiento que se siente ahí delante que difícilmente te abstienes de participar. – continuava.

Per fer-me entendre la potència d'aquest sentiment que mencionava i repetia amb tanta insistència durant la nostra conversa, el Guillermo va triar quatre paraules per definir-me com es veu la tauromàquia a través de les seves pupil·les.

- Para mí la tauromaquia es verdad, sentimiento, arte y compromiso.

El jove creu que els veritables taurins no van a plaça a divertir-se sinó a emocionar-se i que el que prima per sobre de tot en aquesta tradició és la veritat.

- La verdad está siempre presente. Es una afición que se siente de verdad, una profesión en la que el torero expone su vida de verdad, una vocación para el ganadero que cría a esos animales y siente amor verdadero por el toro bravo.

Aquest argument taurí que assegura l'amor pels animals sempre m'ha resultat incomprendible. Rescatant novament paraules de Sabina, recordava les seves polèmiques declaracions que havien sigut titulars en tants diaris nacionals: *“El que no quiera ir a los toros, que no vaya. Y que se dejen de tocarnos los cojones, que hay cosas más importantes. Pero que no hablen de ecología ni de amor por los animales, porque no conozco a nadie que los ame más que los ganaderos y los toreros. Si yo fuera animal, me gustaría ser toro de lidia: a ninguno se lo respeta más. Ninguno está mejor tratado.”*

Aquesta mateixa idea la subratllava el Guillermo mirant-me els ulls. Jo ni ho podia ni ho puc entendre, però a través dels seus iris veia una sinceritat que em feia creure en aquell sentiment del que parlava per molt que no li donés la raó.

- Hay una gran cantidad de parajes naturales que se mantienen gracias solo al toro bravo. Además, hay que tener en cuenta que este animal se cría durante 4 años de una forma lujosa para el fin que tienen. Muchos animales lo querrían. – assegurava el Guillermo.

La cella arquejada de l'Andrea Fernández parlava per si sola quan compartia amb ella aquestes paraules. Fernández, nascuda a València, és militant del Partit Animalista Contra el Maltractament Animal (PACMA) i vegana per convicció des de fa més de 2 anys. Per a ella, rebutjar l'ús i el consum de tots els productes i serveis d'origen animal és un estil de vida basat en el respecte i la justícia. La tauromàquia, en canvi, és una tradició que va en contra de tots els seus principis.

- Que els taurins afirmen que senten amor pels toros és un insult, una tonteria sense cap ni peus. Però em semblen igual d'hipòcrites les persones que assegurin que lluiten pels drets dels animals i després se'ls mengen. Si rebutgen la seva matança a una plaça, per què no la rebutgen a un escorxador també?

L'Andrea Fernández i el Guillermo Vicente són dos antònims personificats. Les seves realitats estan absolutament contraposades, però totes dues em fan conèixer altres maneres d'interpretar la tauromàquia: estimant-la o odiant-la, protegint-la o rebutjant-la. Tots dos parlen de l'amor pels animals, i ho defensen d'una manera diferent a la meua.

- Des de PACMA promovem la prohibició de la tauromàquia i de totes les festivitats taurines. Aquestes pràctiques priven de llibertat als animals, els obliguen a realitzar comportaments anti-naturals i els sotmeten a alts nivells d'estrès. En algunes d'aquestes festivitats, a més, són cruelment torturats i conduïts a l'assassinat convertit en espectacle. – defensava la militant animalista.

No és la primera vegada que el sector antitaurí parla d'assassinat per referir-se a la tauromàquia. Quasi immediatament em torna a venir al cap el publicista Risto Mejide, que va acusar d'assassins en sèrie als toreros Fran Rivera i El Juli durant les seves respectives entrevistes al programa 'Al Rincón'. Una frase provocativa, groguenca i pretensiosa que pot qüestionar-se si sorgeix d'uns principis animalistes o de l'afany de crear polèmica i fer créixer l'audiència però que, sigui com sigui, va ser una acció que molts animalistes van aplaudir.

Parlant amb el Guillermo Vicente, el jove m'explicava que podia comprendre el raonament antitaurí fins a certs límits i reconeixia que podia entendre que fos difícil comprendre els seus sentiments si no es viu la tauromàquia des de dins.

- Lo que no entiendo es que se manifiesten en contra de algo que no comprenden... Lo llamaría desconocimiento. - afegia, atrevit.

Continuava la defensa, quasi com si fos una vista judicial, afirmant que la tauromàquia és una tradició cultural i artística, un patrimoni històric que s'ha de conservar per sempre.

- Hay que respetar la libertad de cada uno. – sentenciava.

Però ni l'Andrea Fernández ni l'Helena Escoda avalen l'argument de la llibertat d'expressió i la llibertat artística per defensar la tauromàquia.

- Et llegiré una frase que defineix exactament el que penso: “*La tauromaquia es el último escollo de una humanidad sin civilizar.*” – pronunciava la militant de PACMA amb els ulls clavats a la pantalla del mòbil.

La frase de l’Andrea em fa pensar en les paraules que va triar l’Helena Escoda per definir la tauromàquia. La historiadora em va assegurar que aquesta pràctica és la combinació de la ignorància supina, la manipulació i l’egoisme. Per combatre-la, prefereix seguir parlant d’evolució i formació.

- La consciència de respecte pels animals i per l’abolició de la tauromàquia han crescut molt perquè l’era global ha fet possible que estiguem més informats i més a prop de les societats més avançades del planeta. El fet de viatjar i tenir connexió a Internet ha obert una gran finestra al món, on la tauromàquia ja no hi té cabuda. Les noves generacions, que estan més formades que les pretèrites, en són conscients. – desenvolupava Escoda.

Després de parlar amb totes aquestes persones, reflexiono. Tot i creure’m i comprendre els sentiments del Guillermo Vicente, les emocions de la Selina Ibáñez i la contradicció del Sergi Farell, m’adono que tots neixen de la subjectivitat i la irracionalitat. La passió, l’afició, els records, l’orgull, la nostàlgia, l’adrenalina, i fins i tot el nacionalisme són els únics arguments que justifiquen l’existència de la tauromàquia i que regnen per sobre de la lògica, l’empatia, la humanitat, l’ètica, la consciència i la compassió.

L’Helena Escoda opta per escollir la paraula egoisme per definir la tauromàquia perquè persones com el Guillermo, com la Selina o fins i tot com el Joaquín Sabina demostren que només són capaços de defensar els seus sentiments i les seves emocions sense posar-se en la pell de l’animal. No sé si es pot parlar de barbàrie o d’involució, però la ceguesa i l’orgull que manifesten per conservar la tradició anul·len la seva capacitat d’empatia.

Ja no es tracta de sentir vergonya o llàstima per ser coneguts arreu del món pel suposat art de matar toros a les places amb vestits lluents i mitges roses, es tracta d’anar més enllà dels nostres interessos i els nostres instints, pensar en els efectes de les nostres accions de

cara a les altres persones, als animals i a la naturalesa. Es tracta de prioritzar la humanitat, la generositat i la filantropia per davant del simbolisme i la tradició.

Deixant les meves petjades sobre aquella sorra i deixant enrere aquell lloc que m'havia turmentat durant setmanes, el Guillermo va tornar a obrir la mateixa porta de fusta per on havia entrat deixant passar els reflexos grisos del dia. Abans de tornar a unir les dues ales robustes de la portalada de la plaça de toros per tornar a separar les nostres realitats, el noi va allargar la mà i em va acostar un paper enroscat en forma de tub.

- Para ti. Al menos llévatelo de recuerdo.

Quan el desplego, llegeixo: “sensacional corrida de toros mixta”. Era el cartell de la festivitat que havia vingut a veure. Sense poder reaccionar, el vaig acceptar amb un somriure sorprès i sincer per després, un cop la porta ja s'havia tancat i caminava cap al cotxe per posar fi a un trajecte que no havia volgut començar, preguntar-me què en faria jo d'aquell pòster.

Em resultava irònic pensar en l'angúnia amb la que havia arribat a Requena i en com marxava, amb un full DIN A3 taurí enroscat entre les mans i, això sí, el mateix convenciment que aquesta festa no hauria d'existir.

REQUENA

DOMINGO 12 DE FEBRERO DE 2017 A LAS 12:00H

SENSACIONAL
CORRIDA DE TOROS MIXTA

*¡Vayamos a los toros
por una buena causa!*

A BENEFICIO DE

ASOCIACIÓN REQUENA-UTIEL
NIÑOS CON ALTERACIONES DEL DESARROLLO

LA
GRAN FIGURA
DEL REJONEO

Y UN TREPIDANTE
MANO A MANO
ENTRE LOS VALEROSOS DIESTROS

JUAN MANUEL

JESÚS

MIÑERA DUQUE VARELA

Bibliografia

A. Reig i C. Anwander (Directors) (1948). *Toros y toreros*. [Documental]. Espanya: NODO. [Consultat el 16/01/2017]

H. Escoda (2016). *Génesis y evolución histórica*. Barcelona: Editorial Hades. [Consultat 03/12/2016].

H. Escoda (2008). *Sobre los orígenes de la tauromaquia*. [Online]. Disponible a: <http://asanda.org/news/sobre-los-origenes-de-la-tauromaquia.-helena-escoda> [Consultat el 05/12/2017]

La Razón (2015). Sabina: <<No vayan a los toros si no quieren pero dejen de tocarnos los cojones>>. [Online]. Disponible a: http://www.larazon.es/historico/6166-sabina-si-no-le-gustan-los-toros-que-no-vayan-pero-dejen-de-tocar-los-cojones-QLLA_RAZON_274764 [Consultat el 10/05/2017]

Ó. Cornejo (Director) (2014). Capítulo 21: A toro pasado. [Programa de televisió]. Mediaset España Comunicación i la Fábrica de la Tele (Productors), *Viajando con Chester*. Cuatro.

Ó. Cornejo (Director) (2014). Capítulo 13: Con el pie Izquierdo. [Programa de televisió]. Mediaset España Comunicación i La Fábrica de la Tele (Productors), *Viajando con Chester*. Cuatro.

PACMA (2015). Tauromaquia. [online]. Disponible a: <https://pacma.es/tauromaquia/> [Consultat el 15/01/2017]

R. Mejide (Director) (2015). Capítulo 1. [Programa de televisió]. Amparo Miralles i Marc Ros (Productors), *Al Rincón*. Antena 3, Atresmedia.

ServiToro. (-). *¿Qué es una corrida de toros?*. [online]. Disponible a:
<https://www.servitoro.com/terminologia-aurina> [Consultat el 23/02/2017].

ServiToro. (-). Calendario taurino. [online]. Disponible a:
<https://www.servitoro.com/es/calendario-aurino> [Consultat el 10/01/2017].

ServiToro. (-). Requena. Plaza de toros. [online]. Disponible a:
<https://www.servitoro.com/es/470-plaza-de-toros-de-requena-valencia.html> [Consultat el 21/02/2017]

Tauromaquiarte. (-) Tauromaquia. Origen e historia. [online]. Disponible a:
<http://tauromaquiarte.weebly.com/origen-e-historia.html> [Consultat el 23/02/2017]